

1. PRZYSTAĆ (285) *vb pf i impf*

pf (284), *impf* [fut] (1) *SarnStat* 1091.

W inf i fut a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie). W praet, plusq i con sg f, n i pl -sta- (86), -stą- (13); -stą- Leop, BielSpr, RejPosWstaw, SkarŻyw, StryjKron; -sta- : -stą- BielKron (2:7), RejPos (4:1); w sg m i imp a pochylone. ◊ W part a pochylone.

*inf przystać (48). ◊ fut 1 sg przystanę (1). ◊ 2 sg przystaniesz (3). ◊ 3 sg przystanie (24). ◊ 1 pl przystaniemy (1). ◊ 2 pl przystaniecie (2). ◊ 3 pl przystaną (7). ◊ praet 1 sg m przystąłem, -em, -m przystął (9). ◊ 2 sg m przystąłeś (2). ◊ 3 sg m przystął (46). f przystała (7). n przystało (8). ◊ 1 pl m pers -smy przystali (4). ◊ 2 pl m pers przystaliście, -ście przystali (6). ◊ 3 pl m pers przystali (53), przystali są (1) *OpecŻyw. subst przystały (5), przystali (3) [m, f, n]; -li KrowObr; -ły : -li BielKron (2:2). ◊ plusq 1 sg m -m był przystął (1). ◊ 2 sg m -ś był przystął (1). ◊ 3 sg m był przystął (3) LibMal, BielKron (2), przystął był (1) OrzRozm. ◊ 3 pl m pers byli przystali (2). subst przystali beli [f] (1) BielKron. ◊ fut (impf) 3 pl subst będą przystać (1). ◊ imp 2 sg przystań (4). ◊ 3 sg niech przystanie (1). ◊ 2 pl przystańcie (2). ◊ con 1 sg m bych przystął (1). ◊ 2 sg m byś przystął (4), by przystął (1) SkarJedn. ◊ 3 sg m by przystął (7). f by przystała (1). n by przystało (2). ◊ 1 pl m pers bychmy przystali (1). ◊ 2 pl m pers byście przystali (1). ◊ 3 pl m pers by przystali (8). subst by przystały (1). ◊ con praet 1 sg m bych był przystął (1). ◊ 3 sg m by był przystął (1). ◊ part praet act przystawszy (9).**

Sł stp notuje, Cn s.v. dozwalam czego komu, Linde XVI (dwa z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Wejść w kontakt fizyczny: zetknąć się, przylgnąć; transire Vulg (6) : Też gdy łzczepisz á pniaczek rozbijesz/ tedy nożikiem nadobnie gniazdeczka gdzie maż gąłkę władzić wybierz/ tedy y gąłką pięknie przytanie/ y pniaczek iey nie ściłnie RejZwierc 107.*

Fraza: bibl. »niechby ku czeluściam moim moj język przystał« [wyraża solenne zapewnienie] (1): Niechby ku czeluściam moim moy nędzny język przytął [adhaereat lingua mea faucibus meis Vulg Ps 136/6]/ Iełlibych mieyćá swoiego kiedy rołpomnieć nie miał LubPs dd6.

Przen (2) : Abowiem grzechy iey [Babilonii] weźły (marg) przytwały (-) aż do niebá WuJNT Apoc 18/5.

a) *O treści: okazać się pasującym, spójnym (1) : Ale pátrzymy czo wždy to łą zá pílmá takie/ á iegli thák dobrze y tak włafnie przytána/ iáko owy nálze ktore z Nowego Teftámentu przywodził SarnUzn D5.*

a. *W funkcji impf: Być przytwierdzonym, przymocowanym [k czemu] (1) : A oto głowá ktora pozostála/ y ony cztery łkrzydła ktore k niey przytwały [quae ad eum transierunt] á powtwały ku pánowaniu/ zginęły BibRadz 4.Esdr 12/2.*

2. *Wejść w jakieś związki międzyludzkie, przyłączyć się do kogoś (zwykle do grona); adhaerere PolAnt, Vulg, JanStat; consentire, iungere se, iungi PolAnt, Vulg; conglutinari, coniungi, coniungere se PolAnt (247) :*

przystać do kogo (1): Ian ktorego nazywano Marek przytął do Páwła y do Bárnábálzá. BibRadz Act 12 arg.

przystać ku komu (4): *LibMal* 1546/111v; Iuż wlfyfcy ludzye nyewinni ták ku mnye przyftáli/ Gdy możność Boftwá twoyego nádemną poználi *LubPs* G, Z; *Leop Ps* 100/4; [*TomZbrudzBrul Ex* 32/26].

W przen (1) : Nie przyftáło ku mnie ferce złościwe: złościwego ktory fie íkłaniał odemnie/ znáciem niechciał. *Leop Ps* 100/4.

Przen (6) :

a) *Oddać się czemuś, zacząć gorliwie jakieś działania* [*k(u) czemu*] (5) : Godne vczyń vftá moye k twey prawdy wyznányu/ Aby k fáłfsu nye przyftály ábo ku kłámányu *LubPs* bb, V4, ffv; *BibRadz Ps* 101/3; *Vymi gniew*/ *vymi fwé zapálczywości*/ *Abyś nieprzyftał y sam ku ich* [*złych ludzi*] złości. *KochPs* 52.

b) *Okazać życzliwość* [*do kogo*] (1) : Powiedział tákże wnet [*Bóg*]: Iż trudno ma przyftác dużá moiá do człowieká/ ábowiem widzę iż to fwowolne ciało ieft. *RejPos* 42v.

a. *Przyłączyć się do grupy, społeczności* (12) :

przystać do kogo, do czego (3): *BibRadz Ios* 23/12; *Ílyfz coro nie chodź ná iná rolą zbierać kłofia/ ále tu zbieray/ á przyftañ do moich dzyeweczek* *BielKron* 53; A ták przyftálem do Káráwany *Indyiłkiey*/ s kthorą przyfzedłem do portu *Zydá* *BielKron* 457v.

Zwrot: »k [*czyjemu*] towarzystwu przystać« (1): A przetoż mój vmył k wałze^{mv} towarzistwu prziftacz niemoże *ForCnR* C3v.

W przen [*do czego* (*żywotne*)] (1) : (*marg*) *Wilcy do báránow y owiec przyftáli.* (-) To ieft/ oni krolowie y *Cefárze*/ [...] do tych owieczek ktore zábijáli/ cíñgli fie *SkarKazSej* 679b.

Przen (5) :

przystać do kogo (1): *Przyftáliście/ do wielu tyśięcy liczby Anyołów.* *SkarKaz* 634a.

przystać do czego (4): *Mowi o tych co tu ná ziemi w cíele miefzkáli: iż wiárą y chrztem s. przyftáli do niebieskiego miáftá.* *SkarKaz* 634a, 633b, 634a; y *życzeńc/ profzác bogów/ Byś íczęścíem dłuęo trwał/ byś do ich przyftał progów.* *GosłCast* 18.

a. *O społeczności niebieskiej* [*do kogo, do czego*] (2) : Do tych duchow/ *mowi Apoftoł/ y do innych iuż po wniebowftąpieniu Páńfkim vmártych: przyftáliście* *SkarKaz* 634b, 634a.

b. *Zostać z kimś, nie opuścić kogoś* [*k komu*] (1) : *Wyfzłá* [*Noemi*] z domu z obiémá świekry. A gdy przyfzedł čás ná drodze/ *rzeklá świekrom áby fie wrociły do fwych mátek przyrodzonych* [...]. *Orfa fie wrociła ále Ruth przyftála k niey/ áni iey chciála zoftác.* *BielKron* 53.

c. *O związku kobiety z mężczyzną* (14) :

W przen (1) :

Fraza: »serce [*do kogo*] przystało« = *ktoś się w kimś zakochał, ktoś się komuś spodobał* (1): *Zdrugiey ftrony/* [*zakonnica*] *widząc iáko* [*św. Bernardyn*] *młody y vrodziwy/* [...] *bála fie áby mu ferce do iákíey bialey głowy nie przyftáło.* *SkarŻyw* 459.

a. *O małżeństwie* (10) :

przystać komu (1): *SkarŻyw* 225 *cf* *W przeciwstawieniach.*

przystać k(u) komu (5): Iż dla tey ípoczeńcói opuści człowiek oycá y mátkę/ y przyftánie wiernie ieden ku drugiemu. *RejPos* 42. *Cf* *Zwroty.*

W przeciwstawieniach: »opuścić (7), porzucić, zostawić ... przystać« [w tym: *bibl* (6)] (9): opuśczył człouyek matką y oczcza a przyłtanye ku zenye łwey *PatKaz III 99; BibRadz 3.Esdr 4/20; BielKron 1v; RejPos 42; Przełławny Cefarzu/ tákli rádżifz łudze twoiey/ áby Chryłtuła porzuciłá/ á fkázytelnemu człeku [...] przyłtác miálá SkarŻyw 225; WerKaz 282, 286; ArtKanc V2v; SarnStat 599.*

Zwroty: »k sobie [= *wzajemnie*] przystać« (1): Abowiem iuz ći ktorzy ták k łobie przyłtána/ iuz łobie wiecznie połlubuią złe y dobre łpołu znośić *RejPos 42.*

»przystać do swej żony, ku żenie (*a. małżonce*) swej« [szyk *zmienny*] (4:3): *PatKaz III 99; Opuści człowiek oycá łwego [...] / á przyłthánie do żony łwey [ad mulierem se coniungit]. BibRadz 3.Esdr 4/20; BielKron 1v; A przeto opuści człowiek oycá łwego/ y mátkę/ á przyłtánie ku żenie łwey/ y będą dwoie w ćiele iednym. WerKaz 282, 286; ArtKanc V2v; SarnStat 599.*

β. *Stać się wielbicielem, zacząć adorować kobietę (1)* : kthora tho iey [*ukochanej*] połtáwá [tj. *oziębienie uczuć*]/ thák bárzo zgryzie człowieka [...] iż [...] znowu łłużyć/ znowu zábiegáć/ znowu vlatáć/ iákoby dopieruczko theraz przyłtáł [...] muśi *GórnDworz Dd4.*

γ. *Stać się czymś kochankiem (kochanką) [ku komu] (2)* : gdyłz [*Jonatas*] łzedł po vlicy/ potkáłá go pánná krałna/ á on zięty iey miłością żadał iey áby ku niemu przyłtáłá *HistRzym 61v.*

W przeciwstawieniu: »opuścić ... przystać« (1): któżby łnas ták był łzalony/ ktorzyby miał żonę/ dzieći opuścić/ [...] á ku niecnotliwey niewieście przyłtác *BielKron 234.*

d. *Stać się zwolennikiem kogoś lub czegoś, opowiedzieć się za kimś lub za czymś (53)* :

α. *Stać się czymś stronnikiem, sprzymierzeńcem politycznym; opowiedzieć się po czyjejs stronie (3)* :
[przystać do kogo: *BielKron 1551 18 cf W przeciwstawieniu.*]

przystać komu (1): Fidem populi Romani sequi, Rzymiánóm przyłtác. *Mącz 384c.*

przystać k(u) komu (2): A gdy krol Perłki iednego czáfu iemu [*Epimenidesowi*] połłáł wiele pieniedzi chcząc go pokułić, ażaliby mogł [...] kniemu przyłtác [...] *BielŻyw 25; BielKron 221.*

[*W przeciwstawieniu:* »odyść ... przystać«: Coriolanus Marcius/ ten/ gdy nie baczył łalki od Rzymian zá łwemi połługámi dobreimi/ odłzedł od nich/ á przyłtáł do ich nieprzyacielá *BielKron 1551 18.*]

β. *Wesprzeć kogoś zbrojnie, przyłaczyć się do czyjegós wojska, sprzymierzyć się w walce (49)* :

przystać do kogo (39): *BibRadz 1.Par 12/17;* á w tym przyłzłá nowiná iż miálłá Greckie przyłtály do Perłow *BielKron 123v; Ozyánder Andrzej* tego czáfu do Prulkiego Kłiążęcía przyłtháł *BielKron 235v;* Turcy vchodzili dary y obietnicámi Ameżę [...] / ktorzy [...] przyłtáł do Turkow *BielKron 252;* Kumowie [= *Kumani*] [...] rzućili łie ná Węgry y porážili ie/ á przyłtáli do Tatar *BielKron 302v, 64v, 121, 191, 192, 201v (28); [Hannibal]* zmowił łie s łwoimi [...] / áby vćiekli do Rzymłkiego woyská/ y thák vczynili/ iż do nich przyłtáli *BielSpr 43, 39v, 58; PaprPan V3v; StryjKron 712;* Těž włzyłcy pomocnicy/ y ktorzy do nas przyłtáli/ [...] od włzelkiéy trudności v Miłtrzá y Zakonu przerzeczonégo máią byđż wolni *SarnStat 1113, 1074; [BielKron 1597 129 (Linde)]. Cf przystać do kogo od kogo; do kogo przeciw komu.*

przystać do kogo od kogo (1): Przyłtáło wiele Rycerłtwá do Alexándrá od Dáryułá. *BielKron 125v.*

przystać do kogo przeciw komu (2): Fárnezyus Oktáwius thego czáfu przyłtáł do krola Fráncułkiego przeciw Cefarżowi *BielKron 235v, 347v.*

przystać k(u) komu (12): *LibLeg* 9/53; *RejPs* 88v; Oni pierwŝy Turcy wŝyŝawŝy o iego [*Otomana*] fortunie/ przyŝtali kniemu niektorzy *BielKron* 239v; Przyciągnął Zbigniew z wielkim ludem do Kuiaw/ tam kniemu przyŝtali Prufowie y Pomorzanie *BielKron* 349v, 238, 298, 352v, 356, 369v, 402v; z tymi pod inŝe Zamki Ruŝkie Glinŝki ciągnął/ á tak k niemu przyŝtali Kniáziowie Drucy *StryjKron* 712; *SarnStat* 1113.

W przeciwstawieniach: »odŝąpić (6), odŝać ... przystać« (7): *LibLeg* 9/53; Andrzej Aurya z Genuie wielki ŝprawcá ná wodzie w Rycerŝkich rzeczach/ odŝawŝy od niego [*króla francuskiego*] przyŝtał do Cefarzá *BielKron* 206, 201v, 204v, 356; *BielSpr* 58; Ktory [*Kalchas Trojański*] ŝie wŝeknawŝy Greckiey nawáŝnoŝci/ Odŝąpił od Troianow á do Grekow przyŝtał *PapPan* V3v.

W przén (1) : Ieŝliŝeŝcie przyŝli do mnie dla pokoiu ábyŝcie mié rátowáli/ tedy ŝerce me ŝpołu przyŝtanie do was *BibRadz* 1.Par 12/17.

γ. Opowiedzieć ŝię po czyjeŝ stronie w procesie sádownym (1) : álbo [*gdyby prokurator*] przenáieŝy od kogo [...] do przeciwney by ŝtrony przyŝtał/ á iego rzeczy bronil/ [...] karanie iego ieŝt ŝe ŝye ŝtawa bezecnym. *GroicPorz* e3.

e. Uznać czyjás wládzę, zwierzchnoŝć; przyŝczyć ŝię do jakiegoŝ paŝstwa; impf: naleŝeć, być częŝciá (20) : przybył mu [*Skanderbegowi*] teŝ w towarzysŝtwo Moizeŝ Zyd krcŝony/ ná kthorym wielkie ŝprawy záleŝáły. (*marg*) Moizeŝ przyŝtał (-) *BielKron* 243v.

przystać do kogo [= do króla, wládcy] (11): *BibRadz* 2.Reg 20/2; Potym rychło Szwáncárowie lámi náŝię walkę wznieŝli/ to ieŝt Tygurzanie á Berniánie nápięć wŝi/ [...] gdy ŝie w wierze rozdwoili á przyŝtali beli thy pięć wŝi do krolá Ferdynánda *BielKron* [206], 232, 397v, 402, 428; *Mącz* 115a; Obaczywŝy to Numidae ie⁸⁰ [*Scypiona Afrykaŝskiego*] láŝkáwoŝ [!] y miŝoŝierdzie przyŝtali wŝyŝcy do niego. *BielSpr* 48; *StryjKron* 672; *SarnStat* [994]. *Cf przystać od kogo do kogo.*

przystać do kogo [= do paŝstwa zamieszkaŝego przez kogoŝ] (4): *Mącz* 373b; *StryjKron* 427; wam wyiáwŝy Litwę/ ktora do was dobrowolnie z Iágielem Xięŝáciem [!] ŝwem przyŝtála/ ledwo poŝowicá Polŝki zoŝtála *GórnRozm* B2; *Parczewska Constitutia* vkazuie, ze iednodo Polákw samych inflanty przystála *ActReg* 76.

przystać do czego (2): po zelŝciu Pána Kŝiáŝeŝciá Witowdá mamy do przerzeczonégo Pána Wládyŝlává Króla/ Korony/ y Króleŝtwá Polŝkiego przyŝtác *SarnStat* [994], 1091.

przystać od kogo do kogo [= do wládcy paŝstwa] (1): A to przymierze [...] Krol Mathiaŝ dla tego przyiá/ iz Siedmigrockie Woiewodztwo od niego do Kázimirzá przyŝtác miało *StryjKron* 652.

przystać k komu (2): A gdy przyiechał Kázimierz/ wŝytcy knie^{mv} záŝię z rádoŝciá przyŝtali *BielKron* 356v; [*Iwan*] poiáŝ zónę dziedŝiczkę Twereŝskiego kŝieŝtwá y odŝierzał ie/ takieŝ Nowogrockie/ dla czego inŝy Pánowie kniemu dobrowolnie przyŝtali *BielKron* 428v.

W przeciwstawieniach: »odŝać (3), odŝąpić (2), odŝczyć ŝię ... przystać« (6): *BibRadz* 2.Reg 20/2; gdzie odŝąpiło miaŝt od niego [*mistrza pruskiego*] okoŝo ŝiedmŝdzieŝiáth y zamkow iednego dnia/ á przyŝtháli do Kázimirzá krolá Polŝkiego *BielKron* 232, 397v; Defecit ab uno Principe ad alium, Odŝtał od yednego/ Xięŝeŝciá á Prziŝtał do ynŝzego. *Mącz* 115a, 373b; [...] powiádaíac iz Xięŝe Opolŝkie y inŝe Xięŝeŝtá Sláŝkie/ poniewaŝ ŝię od Korony Polŝkiey odŝczyli/ á do Czechow [...] przyŝtali/ nie byli godni tey wczŝiwoŝci [*aby zostali sukcesorami po Kazimierzu Wielkim*] *StryjKron* 427.

Szereg: »należeć i przystać« (1): iż Zamki/ Miąftá/ Miąfteczká/ Powiáty przerzeczone do tego czału y ná potym [...] do práwá/ włáności/ y Tytułu królestwá Polłkiego będą należeć/ y przyftác [pertinere et spectare debent JanStat 869] SarnStat 1091.

Przen [do czego] (1) :

W przeciwstawieniu: »wystąpić ... przystać« (1): Iuż fie nędzniku obáč á wyftap [...] s tego márnego ízáfárltwá á pośługowaniá íwiatá tego [...] / á iuż przyftań do krolestwá moiego *RejPos* 324v.

f. Stać się wyznawcą Boga, religii; przyłączyć się do grupy religijnej; apponi Vulg (109) : Ktorzy tedy przyięli mowę iego [św. Piotra]/ okrczeni íą: y przyftáło dnia onego íákoby trzy tyśiące duż *WujNT Act* 2/41.

przystać do kogo [= tego, kto stoi na czele kościoła, przywódcy grupy religijnej] (18): Ráweńłki kościoł do Papieżá przyftał. Anno. 681. *KrowObr* Tt4v, A3v [2 r.]; *RejPos* 245v; *CzechRozm* 82v; *SkarJedn* 12, 132; íi ktorzy do Lutrá/ Zwinglá/ Kálwiná/ przyftáli: iuż nie chrześcińanie *SkarŻyw* 394, 90, 299, 436; *CzechEp* 128, 352; [św. Paweł] przepráwił íię przez morze do Philippowá/ [...] kędy Lukáż do niego przyftał. *WujNT* 513, 375, *Act* 5/36, 17/34; *SkarKazSej* 679b.

przystać do kogo [= do Boga, Chrystusa] (25): *LubPs* Z3 [2 r.]; *KrowObr* 141; *BibRadz Eccli* 2/3; Thu iuż wiefz/ [...] íż iuż przyśzło ono íwięte plemię/ przez ktore miáły być vśpráwiedliwione y vbłogóśłáwione wśytki narody ludzkie/ ktorekolwiek przyftána do niego mocná wiárą íwoią. *RejPos* [108]v; á kto im [słowom bożym] vwierzy á okrczon będzie/ [...] żż [!] iuż wiernie przyftał do Bołtwá moiego/ iuż pewnie zbáwion będzie. *RejPos* 318v, 60, 168, 230v, 239, [279]v; że to ítác nie może/ áby v żydow wiernych: ktorzyby do Chriřtułá przyftáli/ miáłá być obrzełká záchowywana *CzechRozm* 77v; gdy ía/ y ty/ y wiele ínfzych/ ktorzy íczyrze do Chriřtułá przyftána/ woiowác iuż áni ná woynę íeżdżić nie będziemy? *CzechRozm* 254v, 20, 78v, 97, 110, 112, 234, 250v; *SkarŻyw* 189, 383; Bołmy do tákiego páná przyftáli/ y temu íłużymy/ ktoremu też Belzebulá Kśiąże ízátáńłkie przyczytano *CzechEp* 407, 427; My Kátholicy w Polłfcze od íiedmi íet lat do Chryřtułá ímy przyftáli y Chrześcińánmi zořtáli ímy *SkarKaz* 549b.

przystać do kogo [= bogów pogańskich] (3): [Żydzi] Przyftáli potym do Báálłegor/ y íedli ofiáry vmárłym ípráwowáne *BibRadz Ps* 105/28; Efráim przyftał do bálwánow/ á przethoż go opuśc. *BibRadz Os* 4/17; *SkarŻyw* 557.

przystać do czego (13): Athakże kościoły w Anglie/ ízali nie zá trzeciego Alexándrá Papieżá przyftáli do Rzymłkiego kościołá *KrowObr* 30, A3v; *BielKron* 198; Abowiem ciężłko im [grzesznikom] [...] przyftác do íczyrey náuki Páná íwego *RejPos* 85v; *CzechRozm* 23v; *RejPos* 60 [2 r.]; *SkarJedn* 249; *CzechEp* 104; bo íáko [przodkowie] w pogáńłtwie/ báwili íię grubym widziány bálwochwáłłtwem: ták y do Papieřtwá przyftawśy/ mieli czym zmyłły íwe grube vćiefzyć *NiemObr* 15; *SkarKazSej* 679b. Cf *Zwrot*.

przystać ku komu [= Bogu] (15): Y możem milościwie wierzytz/ íjż po ímierci íána íwięteęgo [jego zwolennicy] przyftáli íą ku panu Ieżufowi/ acżłoli tego niepiłáno. *OpecŻyw* 47; *WróbŻołt* C4v; ale day miły panie abychmy tak ktobie práwá myłłá przyftáli *RejPs* 108; Czo íobie nalepřzego człowiek obierác ma/ íedno przyřthác ku Pánu Bogu *LubPs* R2 marg, Fv, R2 [2 r.], aa6; Bo kto iuż mocná

wiarą przytanie ku Pánu swoiemu/ [...] iużci thám bez cnotliwego żywotá [...] być nie może. *RejPos* [236], 12v, 152v; *BudBib Eccli* 24/28; *KochPs* 70; *WujNT Act* 11/24, s. 443.

przystać k(u) komu [= *wyznawcom wiary, przywódcom religijnym*] (7): *OpecŻyw* [170]; *OrzList* h4; *OrzRozm* M4v; Potym fałszywy prorok pfeudoprophetá [...] każe sie chwalić mieniąc sie być Krytušem/ [...] á wiele ludzi k niemu przytanie *BielKron* 136; Hus Ian kaznodzieiá Prałki vřtáwił Czechom przymowanie pod dwiema ofobámi/ [...] á wřzytcy kniemu przytáli. *BielKron* 326v, 345v; A przyřzedłřy Saul [= *Szawel*] do Ieruzalemá kuřł sie przytác ku vczniom/ lecz sie go wřzytcy bali *BudNT Act* 9/26.

przystać k(u) czemu (11): *Diar* 30; *Leop Gal* 1 arg; Dla tego iżełcie wzgárdzili řłowá prawdziwe/ á położyłcie náđzieię w potwarzy á w omylnofciach/ á przytáliście mocno k niey/ przeto řpufzczę ná was złość wářzę *RejPos* 63v, 285v; *BiałKat* 113v; KThorzy thedy wdzyęcznye przyięli řłowá iego [řw. Piotra]/ [...] okrzćili sie: y przyřthało dnyá onego ku Kořciołowi około thrzech thyięczy ofob *RejPosWstaw* [143²]; *ArtKanc* K18, M17. Cf *przystać z czego ku czemu*; *Zwrot*.

przystać z czego ku czemu (1): Człowiek [*urodzony pod znakiem Marsa*] bywa gniewliwy [...]/ z iedney fekty ku drugiej łatwie przytanie. *FalZioł* V 51.

W przeciřstawieniach: »odřtápić (7), opuřcić (4), odłáczyc się, poniechać, porzucić, zaprzec się ... przystac« [*w tym: opuřcić i porzucić* (1)] (14): Niezłyř frimark vtzynył/ ižeř [...] krytuřá sie zaprzał/ do ktoregoř był ná krzćie przyřtał. *KrowObr* 141; *Leop Esth* 8/17, *Gal* 1 arg; *OrzList* h4; *OrzRozm* M4v; Powiádaia ři mářáczę [*tj. Cyganie*] v nas/ áby to pokutowáli włócząc sie po rozmáitich kráinach/ iz byli odřtápiłi wiáry krzeřciáńfkiey/ á ná Máchometowę przyřtáli. *BielKron* 262, 455v; *RejPos* 85v; *BiałKat* 113v; nákoniec [řydzi] odřtápiwřzy Pána Bogá řwego do ich [*pogan*] Bogow przyřtáli/ y czáry znimi y pokłon báłwochwáłki řtroili. *SkarŻyw* 557, 436; *CzechEp* 128, 352; [*Chrystus modlił się*] Nie zá te ktorzy wzięli náukeę od Lutrá/ Káłwiná/ Cwingliuřá/ [...] áni zá te ktorzy do nich/ ábo do zborow ich náuk przyřtáli: á od Apořtolřkich kořciołow sie odłáczyli. *WujNT* 375.

Zwrot: »na wiareę [*czyjq, jakq*], do [*jakiej*] wiary, ku [*jakiej*] wierze przystac« = *religioni iungi Vulg; consentire servituti PolAnt* [*szyk zmienny*] (6:2:2): że mnodzy z inych narodow/ y fekt/ poniechawřly řwey/ przyřtháli ná wiareę ich [řydów] y ná obrzedy řwięte ich. *Leop Esth* 8/17; *BibRadz* 1.*Mach* 1/45; Czechowie chćieli przyřtác ná řzimřká wiareę. *BielKron* 198 marg, 209, 222v, 262, 455v; *BudBib* 1.*Mach* 1/45; Wřzákže iz sie mowić záczeło: kończyc będeę [...] ábym to pokazáł iáwnie/ izem do wiáry Chriřtyáńfkiey nie lekkomyřlnie przyřtał *CzechRozm* 19v; *SkarŻyw* 179.

Szeregi: »przystać a nie odstawać« (1): SYnu moy ieřližeř vmyřlił řluzyc Bogu/ przigothuřze vmyřł řwoy ku pokufam. [...] Przyřtań do niego á nie odřtaway [*Conglutinare ei et ne discesseris*]. *BibRadz Eccli* 2/3.

»przystać i przyłáczyc się« (1): Alem przyřtał y przyłáczył sie do pierwřzego kořciołá řwiętego krzeřciáńfkiego *KrowObr* A3v.

»przystać a przyřć« (1): A thedy zebranie ludu z poganřtwa pořzłego obřtápi [!] řie. [*Ps* 7/8] To ieřt. (*koment*) Przyřtanie ktobie, a przijdzie ktobie nawrociwřzy sie przez wiareę. *WróbŻołt* C4v.

»uwierzyć a (i) przystać« [szyk 2:1] (3): iż którzy wwierzyli weń [w Chrystusa]/ á którzy przyştáli k niemu/ iuż byli prażni onego gniewu á onego przekłęcia/ s którym fie rodzili *RejPos* 152v, 245v; *CzechRozm* 78v.

W przen (3) : kthory [Kościół rzymski] nietylko/ iż nie iesth godzien być wezwan kościołem/ ále podobniey go názwać/ nietzyftą cudzołożnicą/ ktora porzuciwfzy fwego poślubionego małżonkã Pánã Iezu Kryftã/ przyştála do rozmaitych cudzołożnikow *KrowObr* A3v; Tu [Jezus] iáko nãdawiał/ tu iáko wabił/ y iákie obietnice iścił wżytkim tym ktorzyby iedno byli chcieli przyştác do winnice iego/ [...] wżędy o tym wiele wiadomości mamy. *RejPos* 60, 60.

Przen: Oddać się siłom zła, zgrzeszyć (12) :

przystać do kogo (8): iż [nierządnicã babilońska] dzierży kubek nápełniony plugáftwã fwego/ [...] podawiając káżdemu áby fie nápił/ [...] áby przyştał do niey y do cudzołóstwã fálefnego iey *RejAp* 142, 167v; że kto przyştanie do niepewnego pánã tego/ á do kfiążęciã fwiátã tego/ iż bárzo krociuchna bywa tám pociechá iego *RejPos* 218v, 218v, 330v, 331v; *CzechRozm* 184; Bogã Pánã y ftworzyciela y odkupiciela mego odstãpiwfzy: do czártã nieprzyiaciela iego/ [...] przyştalem. *SkarŻyw* 172.

przystać do czego (3): *RejAp* 142; iż ty thu odstãpiwfzy od ták dobrotliwego Pánã fwoiego/ [...] przyştaleś do tego fwiátã omylnego/ á do wżytkich márności á fwowoleńtwã iego. *RejPos* 192; *CzechRozm* 259.

przystać k(u) komu (2): A tem ftolec [Jezus] na gotował Ktore on [czart] tu prześladował A yż kniemu nieprziştali *RejKup* f5; *HistRzym* 75v.

W przeciwstawieniach: »odstãpic (3), wzgardzić ... przystać« (4): tedy to iest wielka rzecz/ wzgardzić Pánem niebã y zyemie/ á przyştác do márnego á do plugãwego á do wzgardzonego flugi iego *RejPos* 331v, 192, 218v; iáko to może być/ żeby Zbor prawdziwy Chriřtułow vpãść nie miał? ábo ácz nic od Chriřtułã odstãpiwfzy do Antichriřtã przyştác? *CzechRozm* 184; *SkarŻyw* 172.

g. *Nając się do pracy, wstãpic na służbę; zostać dworzaninem; stać się czyimś podwładnym* (26) : Trefia fie to v pánow/ iż przyştanie czyřthy páchołek/ [...] á zaráz pan do niego [...] chęci nie będzie miał *Górndworz* M5v; *ActReg* 27.

przystać do kogo (17): Napyerwey powiedzial yřz do lyenarthowskiey fkoro po godziech przıřtal. *LibMal* 1544/80, 1545/102, 104; że iednego czãfu/ przyştał był ieden Dworzanin do Alexãdrã Mácedońskiego *OrzRozm* Rv, Gg8; *RejPos* 74v; *BudNT Luc* 15/15; *WerGość* 221; Vrżędnik gdy do Pánã przyştanie/ ma tego pilnie ftrzedz/ áby nic nievbywãło *GostGosp* 10; *KochAp* 6, 7; *WujNT Luc* 15/15, 16/13. Cf *przystać do kogo od kogo; Zwroty*.

przystać do kogo od kogo (1): Pythan o tho kthorym by vmyřlem do Stanisława vveyfkiego od thegořz Szyrpowfkiego bill przıřtall. Powyada ze [...] *LibMal* 1546/111v.

przystać ku komu (2): *MurzNT Luc* 15/15; Tedy on rycerz opuřciwfzy wżytko odstędl fam precz táiemnie do ziemie bárzo dãlekiey: á tám przyştał ku niektoremu kfiążęciũ. *HistRzym* 115v.

W przeciwstawieniach: »odstãpic, opuřcić, wzgardzić ... przystać« (3): *LibMal* 1545/102; iestliże ten flugã nie godnieřzy pomřty/ ktory przyřtawřzy do pánã fwoiego [...] wzyãwfzy dobrodzyeyřtwã/ [...] odstępuie od niego *RejPos* 74v; Zaden flugã dwiemã pánom fluzyc nie może: bo [...] do iednego przyřtanie/ á drugiego wzgardzi. *WujNT Luc* 16/13.

Zwroty: »przystać na dwor [do kogo]« (1): a ten slachetny Marczyń Kręłzky Kriřtan przystał na ten dwor do ty panny Iuřtyny do Kofzyczkowa *ZapKościer* 1585/60v.

»przystać [do kogo] za słuęę (a. słuęebnika)« (2): Młodzieniec [...] dał łie vwieść/ y przyřtał do niey [bogini Rozkoszy] za słuęebnika *RejWiz* A6; *RejZwierc* 124v.

Szereg: »zawieść się [= zaciągnąć się] a przystać« (1): Sláchćic poćciwy/ kiedi łie iuż ząwiedzie/ á prziftanie [do pana]/ wiele rzeczy ieřt/ kthore go ná onym mieyřcu zątrzymywác będa *GórnDworz* L2v.

Żart. (1): [kmiotek, którego nie chciano wpuścić do pana] řtanąwřzy v drzwi począł báránowi ogon łámác/ á baraniřko teź poczęło wrzełzćeć/ y kazano go wnet puścić [...]. Pothym [...] żártował łobie s tego powiedaiąc: Iż iuż dawno pánu słuęę [...] á wřdym żadnego vrzędu nie wyřłużył. A moy Bárán bá řkoro przyřtał teyże godziny zořtał otwiernym v pána. *RejZwierc* 65.

Przen [do czego] (3) : Bo iuż nie mářz nędznieyřzego pána ná řwiece iáko řařunk á kłopoty [...]. A thák [Walerian] lepiej niech do rozumu przyřtanie *RejZwierc* 153v.

Szereg: »służyć a przystać« (1): Tá [cnota] iż nyedba o vbyory á bryże żadne/ chce teź myeć tákyego káždego/ kthory yey służyć á do niey przyřtác wołá ma *GliczKsiąź* E7v.

a) *W bajce o rzekach: Wiřle – królowej i jej dopływach – słuęach* (1) : Potym [Narew z Nogatem] lepřzego bytu chćieli vřzyć/ Záchćiało řię im v Krolowey służyć/ Co do niey płyną ze wřzech řtron poprzeki/ Sármařtkie rzeki. Przyřtali tedy do Nowego dworu/ Narew y z brácią/ puřciwřzy řię toru/ Y ták służyli Wándźie Krákuřowey/ Iáko Krolowey. *KlonFlis* G4.

3. *Zgodzić się na coř, zaakceptować; zastosować się, poddać się komuř lub czemuř; acquiescere* *BartBydg*, *HistAl*, *Vulg*; *adhaerere* *HistAl*; *veniam dare* *Cn* (29) : *Acquiescere*, przizwołycz, przistacz, wisluchacz *BartBydg* 209b.

przystać do czego (1): Ieřt nas tyřiac tyřięcy wybornych do boiu/ Y niechcą ledaiaiko przyřtác do pokoiu. Aż álbo my do řzczędu wřzyřcy wyginiemy/ Albo was tu z tych kráin indźiey wyřeniemy. *KmitaSpit* B3v.

przystać ku komu (1): á ten řiřt tedj był ząpięczętowan gdyź Adam [...] iadł [jabłko z drzewa wiadomořci dobrego i złego]/ á więcey przyřtał ku żenie niźli ku Bogu. *HistRzym* 75v.

przystać k(u) czemu (4): Gdy to [Aleksander] wymowił wřzyřthcy iego mądrořć chwalili/ á ku iego mądrořci przyřtác vmyřlili. *HistAl* B5v. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym*; »ku przymierzu przystać«, »przystać ku radzie«.

przystać na co (13): *ListRzeź* w. 54; yřz then tho Czefřek y řklyoba baccalarzem yego namawyal na zlodzyeifřthvo alye on na tho prziftacz nyechczial *LibMal* 1546/118; Vpomináli Pánowie y Rycerřthwo Krolá [Jagięłę]/ áby czwartą żonę poiął [...] y iuż ná to był przyřtał: ále [...] *BielKron* 385v, 97, 140v, 303v, 304v, 401; a Ia Iurk Sobanřki tak dlugo Iąlem namawycz Pána wrączka Garczynřkego ařz przystał na ten dluk, ktori bel wynyen Pánu Iaczkowřkemu *ZapKościer* 1584/50; Nie przywodź ludźi ná to/ řwoim řłowem płonym/ Y namową Cygáńřką/ řumnieniem przeřtronym/ Zeby przyřtali ná fařz *KlonWor* 67. *Cf Ze zdaniem dopełnieniowym*; »przystać na prořbę«, »przystać na radę«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: k temu (1), na to (1)] (2): każdy kthemu przyştánye yáko rozumyem/ iż wyelka yeft rzecz potomftwo myec *GliczKsiąz* C5; Lecż on [sługa] zás żądną [!] miárą/ niechciał ná to przyştát/ Zeby od Heliafzá/ by namniey miał odtát. *HistHel* D3.

W połączeniu szeregowym (1): My Krakowfłczy. Kazimirzczy. Kleparfłczy, y przy nas inffe Miaftha w <Ruśsiich> rzemiefla Rzeźniczego, iednostainiesmi przistali y na to obopolnie zwolili, przięli thak <trzymacz> *ListRzeż* w. 54.

W przeciwstawieniu: »odrzućić ... przystać« (1): *BielKron* 381v cf »ku przymierzu przystać«.

Zwroty: »przystać [czyim] namowam« (1): A tak iá tobie radzę/ abyś przedsię do Legáta iachał/ a tám go nadobnie przedniał. Gdy to ciało wymowiło/ [...] przyştalem ie⁸⁰ námowám/ vczyńilem Diabłu kwoli *MurzHist* N2.

»przystać na prośbę [czyjå] (a. głos prośby [czyjej])« = *acquiescere deprecanti, intendere voci deprecationis Vulg* (2): Przyymi w wffly tve Pánie modlitwę moię: przyştahná ná głos vprzemey proźby moiey. *Leop Ps* 85/6, *Gen* 16/2.

»ku przymierzu [czyjemu] przystać« = *zgodzić się na małżeństwo* (1): Pothym [...] [Jadwiga] námowioná od pánow Polfłkich/ áby odrzućićá wftythki przymierza kthore miáá z Gwilelmem/ á ku Iágiełłowemu przyştátá. *BielKron* 381v.

»przystać ku radzie [czyjej], na radę [czyjå]« = *consilio adhaerere HistAl* (1:1): bądzie wefeli/ ábowiem od nas żadney ciężkocfi nie vznacie/ dla tego iżefcie przyştáli ku rádzie Demofštená *HistAl* D7v; *BielKron* 142.

a. O poglądach, nakazach religijnych (też heretyckich, innowierczych) (7) :

przystać do czego (1): kthory [Antychryst] [...] wiele ludzi mordue/ kthorzy do iego wymyflnych błędow przyştát nie chcå. *LubPs* C2v.

przystać k czemu (2): iż papyeż chćyáł áby nyebyło fwyęcne [święto wielkanocne] yedno w nyedźyele/ A Greccy/ y ini bífkupowye ná wfłhod flońcå ktemu przyştát nychćyeli *KromRozm III* P6v. Cf Zwrot.

przystać na co (3): *KrowObr* 108; Przyştál ná to [na obrzezanie] Emor y s fynem fwoim/ á ták obrzázali fie y fámi y lud. *BielKron* 15v; [Wilhelm Firstemberg] Arcibífkupá Rifkiego/ do więzienia wládził/ że ná odmienność wiary niechciał przyştát *BialKaz* K3v.

przystać w czym do kogo [= czyjego zdania] (1): iż miał káždy dzierzeć wiárę iáko chćiał áż do Koncilium wielkiego/ á w tey rzecży przyştáli do Kfiążåt miáftá przednieyşe *BielKron* [206].

Zwrot: »przystać k radzie [czyjej]« (1): A ták tákie pofelftwá á tákie fpråwy gdy ktorykolwiek wiirny [!] Pánfki wfflyzy/ [...] flufłznie ma przyştát k rádzye iego [kapłana] *RejPos* 317v.

Szereg: »przystać i przyzwolić« (1): iż kiedyby był Pan Bog nam flowá fwego niezofławil/ [...] y fám bych ná tho [tj. czego uczå katolicy] przyştál y przyzwolił *KrowObr* 108.

4. Zająć się czymś, stać się uczestnikiem jakiegoś działania (2) :

przystać na co (1): tentho rycerz może być rzecżon káždy dobry krzełciánin álbo przełozony/ ktory ma mocnie boiowác przeciw dyabłu/ fwiátu/ y ciáłu: á ma przyştháć ná łow nábywáiąc dułz pánu bogu *HistRzym* 116v.

a. Wstąpić gdzieś, zacząć uczęszczać (1) :

Zwrot: »do szkoły przystać« (1): Progymnastes, Który dopiero do szkoły przyiłał. Mącz 150d.

5. Prawdopodobnie: Poprzestać, nie chcieć więcej [na czym] (1) : y belem przitym Gdy obyeczano wżytky przidaczy: Pánu Grzegorzewy nyefzolowfkemu 2 sche slotych polskych po 30g: y na tym przystal. ZapKościer 1585/60.

Synonimy: 1. przylepić się, przylnąć, zetknąć się; 2. poddać się, zgodzić się.

Formacje współrdzenne cf 1.STAĆ.

*Cf **PRZYSTANIE***

LWil